

Список використаних джерел

1. Жукова А.Р. Виховання лідерської компетентності у контексті національно-патріотичного виховання у студентів коледжу. *Вісник післядипломної освіти. Серія : Педагогічні науки*. 2022. Вип. 21. С. 40–52.
2. Кротюк В. Національно-патріотичне виховання курсантів військових закладів вищої освіти. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. Серія: Філософські науки*. 2020. С. 128–135.
3. Мороз Н. Сучасні засоби та методи національно-патріотичного виховання майбутніх офіцерів-прикордонників на заняттях з іноземної мови. *Педагогічний дискурс*. 2018. Вип. 25. С. 35–41.
4. Пантюхов Б. О. Патріотичне виховання курсантів військових закладів вищої освіти засобами соціально-гуманітарних дисциплін. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. 2018. №1(85). С. 61–66.

Лотарєва Дар'я Валеріївна,

здобувачка четвертого курсу першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність «Професійна освіта
(Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської
продукції та харчові технології)»,
ІЕФ, Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

ВИХОВАННЯ, ЩО ФОРМУЄ МАЙБУТНЄ: ДОСВІД МНАУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Саме в умовах воєнного стану набуває необхідність формування стійкої громадянської позиції, особливо у молоді. Не лише знань та професійних навичок вимагають від молодого покоління сучасні виклики. Треба бути готовими не лише до активної участі в громадському житті, захисту національних інтересів та підтримки державності, але й бути усвідомленими до національної ідентичності та відповідальними за майбутнє держави.

Глибокі громадські трансформації, воєнні виклики та необхідність зміцнення національної єдності зумовлюють потребу у національно-патріотичному вихованні молоді. В умовах загроз державній безпеці та соціальній стабільності Україні потрібен свідомий громадянин [8, с. 3], здатний усвідомлювати свою відповідальність перед державою, готовий захищати національні інтереси суспільства.

Особливої актуальності набуває необхідність забезпечення цілісного та системного підходу до національно-патріотичного виховання. Свідомість молоді повинна формуватися через освітній, культурний та соціальний компоненти, які пройшли адаптацію до нових реалій щодо сучасних викликів, процесів та зовнішніх небезпечних факторів. У цьому контексті важливий пошук ефективних форм і методів виховної роботи [2, с. 168], що сприятиме формуванню стійких ціннісних орієнтирів, патріотизму та соціальної активності.

Зрозуміло, в умовах війни наукової уваги набула проблема національно-патріотичного виховання молоді. Дослідники підкреслюють стратегічний фактор забезпечення єдності суспільства - стійкість та здатність протистояти зовнішнім викликам. Сучасні наукові праці акцентують увагу на формування національної ідентичності, громадянської свідомості та активної життєвої позиції молоді. У наукових працях актуалізується потреба у вихованні патріотизму, національної гідності та відповідальності за майбутнє держави, трансформації форм та методів виховної роботи.

В умовах жорсткої агресії національно-патріотичне виховання є тим самим важливим інструментом консолідації суспільства. Виховання сприяє зміцненню моральних цінностей, розвиває шанування історичної спадщини, культури та традицій українського народу. Воно формує почуття гордості за свою країну, шану до її захисників та розуміння значення єдності у протистоянні зовнішнім загрозам [3, с. 241].

В умовах воєнного стану, зокрема при ризиках та загрозах важливо поєднати патріотичне виховання з формуванням безпекових компетентностей. Знання із основ безпеки життєдіяльності, інформаційної стійкості та психологічної готовності до дій у кризових ситуаціях відіграють ключову роль у виховному процесі [4, с. 12]. Знання створюють умови для розвитку свідомої, відповідальної та соціально активної особистості.

Надзвичайно важливою є виховна робота закладів вищої освіти щодо формування громадянської свідомості. Під час навчання у молоді відбувається становлення особистості, її світогляду, ціннісних орієнтирів та соціальної відповідальності. Освітні установи це не лише осередки здобуття знань за обраною спеціальністю, а середа формування активної громадянської позиції, здатності до критичного мислення та усвідомлення своєї ролі в сучасному суспільстві.

Освітня діяльність молоді це вивчення соціально значущих дисциплін, участь у наукових, громадських та волонтерських ініціативах. Ці заходи сприяють розвитку громадянської активності та відповідальності. Особливу роль відіграє виховний компонент, він передбачає формування шанування прав людини, демократичних цінностей, національної ідентичності та культурної спадщини [5, с. 99].

Під час навчання у закладі вищої освіти створюються умови для самореалізації, підтримується студентське самоврядування, розвиваються у молоді лідерські якості та навички комунікації. В умовах сучасних викликів, зокрема воєнного стану, їхня роль посилюється, оскільки вони стають платформою для формування стійкості, патріотизму та готовності до відповідальних дій у складних ситуаціях.

У сучасних умовах ризикових обставин воєнного часу важлива інтеграція національно-патріотичного виховання з формуванням культури безпеки. Обов'язковим аспектом якої є знання правил поведінки під час повітряних тривог, мінної безпеки, кібербезпеки й кібергігієни [6, с. 473], психологічної саморегуляції. Сприяють опануванню та підвищенню рівня знань студентів щодо сучасних загроз тренінги, просвітницькі заходи та зустрічі з

представниками служб цивільної захисту, зокрема спеціалістами координації дій у надзвичайних ситуаціях Управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Миколаївської міської ради, психологами мобільних бригад у межах проєкту Благодійного фонду «Вітри змін» за підтримки представництва дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні, фахівцями Представництва DanChurchAir і Norwegian Church Aid в Україні тощо. Миколаївський національний аграрний університет виступає як соціально відповідальний осередок у якому, в умовах війни, виховний процес трансформується в комплексну систему [7, с. 870], спрямовану на формування свідомих, відповідальних та стійких особистостей, здатних ефективно діяти в умовах сучасних викликів.

Сучасні виклики та потреби суспільства спрямовані на розвиток свідомого громадянина, здатного відповідально діяти в умовах загроз. Тому виховна робота в університеті зорієнтована на формування національної ідентичності, поваги до історії, культури та традицій українського народу. Також підтримуються стійкі моральні та ціннісні орієнтири. Освітнє середовище університету у тому числі стимулює участь студентів у науковій, культурній та громадській діяльності [8, с. 4], що посилює їхню залученість до процесів державотворення. МНАУ в умовах війни має комплексний характер і спрямоване на формування особистості.

Участь студентів у науково-практичних конференціях, круглих столах, тематичних заходах, присвячених актуальним проблемам розвитку держави, безпеки та суспільства відіграє важливу роль у виховному процесі щодо національно-патріотичного виховання молоді. Зустрічі із представниками органів влади, місцевого самоврядування, фахівцями з цивільної захисту та міжнародних організацій формують у молоді відповідальне ставлення до безпеки, громадянського обов'язку та активної життєвої позиції.

Формування почуття солідарності, взаємодопомоги та відповідальності за спільне майбутнє відбувається через залучення університетської молоді до волонтерської діяльності, участі їх у благодійних ініціативах та підтримці громад, що потерпіли від воєнних дій. Обов'язковими повинні бути заходи з мінної безпеки, симуляційні тренінги, просвітницькі кампанії, які сприяють розвитку не лише патріотизму, а й культури безпеки. У МНАУ формування національної ідентичності та ціннісних орієнтирів молоді здійснюється через конкретні освітні та соціальні практики.

Важливу роль у національно-патріотичному вихованні в МНАУ відіграють студентські ініціативи. Саме вони виступають дієвим інструментом формування активної громадянської позиції, відповідальності та свідомого ставлення до громадських процесів. Вони сприяють не лише засвоєнню теоретичних знань студентами, а й їхній практичній реалізації через участь у соціально значущих проєктах та заходах.

Ініціативи, які охоплюють різні напрямки національно-патріотичної діяльності МНАУ формують почуття відповідальності за країну, розвивають у молоді здатність до самоорганізації, лідерства та ефективної взаємодії у колективі. Особливо важливими є ініціативи, спрямовані на підтримку

військових, допомогу потерпілим від воєнних дій та популяризацію знань із безпеки життєдіяльності. Наголошуємо, студентські ініціативи створюють умови для самореалізації молоді, сприяють розвитку їх ціннісних орієнтирів та національної ідентичності. Тільки через конкретні дії, що мають громадську значущість та сприяють зміцненню єдності та солідарності формується патріотизм.

Отже, виховна діяльність в умовах війни набуває системного та практикоорієнтованого характеру. Вона формує національну свідомість, громадянську відповідальність та психологічну стійкість студентської молоді. Формування особистості, яка в умовах сучасних викликів здатна ефективно діяти, повинна відбуватися у взаємодії національно-патріотичного виховання з освітнім процесом та безпековою підготовкою. Інтеграція традиційних та інноваційних підходів до виховання сприяє підвищенню ефективності впливу на студентську молодь та зміцненню її ціннісних орієнтирів. Перспективи подальших досліджень пов'язані з факторами формування громадянської активності, розширення міжнародного досвіду у сфері виховання молоді в умовах кризових ситуацій. Актуальним є розроблення нових методик формування психологічної стійкості та безпекових компетентностей.

Список використаних джерел

1. Петровських А. Формування національно-патріотичної свідомості молоді. *Сучасні парадигми соціально-гуманітарного розвитку : матеріали всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Миколаїв, 18 листопада 2025 р.)*. Миколаїв : МНАУ, 2025. С.166-169. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/22878>.

2. Іваненко В. С. Національно-патріотичне виховання молоді як складова побудови незалежної держави. *Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених, курсантів та студентів : тези доп. Всеукр.наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 17 травн. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ, Наук. парк «Наука та безпека»*. Вінниця : ХНУВС 2023. С. 239-242. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/14176>.

3. Курепін В. М. Стати сильнішим в сучасному суспільстві, новий підхід до поняття «Безпека». *Поняття «Безпека» в науковому та міжкультурному вітчизняному (українському) та європейському дискурсах : матеріали Всеукраїнського соціолінгвістичного семінару (м. Суми, 30 жовтня 2023 року)*. Суми : Сумський національний аграрний університет, 2023. С. 10-15. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15781>.

4. Іваненко В. С. Історична та культурна спадщина Миколаївської області, як стратегія національної безпеки України. *Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р.* Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 97-100. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9824>.

5. Самойленко О. О., Бацуровська І. В., Курепін В. М. Кібергігієна та безпека життєдіяльності як ключові елементи цифрової компетентності здобувачів освіти. *Національні інтереси України*. 2025. № 11(16). С 461-477. DOI:[https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-11\(16\)-461-476](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-11(16)-461-476).

6. Іваненко В. С. Змістові особливості виховної роботи в Миколаївському національному аграрному університеті. *Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D» : матеріали III міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (м. Полтава, 22–23 лютого 2023 року). Полтава : ПУЕТ, 2023.. С. 869-873. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13196>.

7. Batsurovska I., Kurepin V. The Impact of the War in Ukraine on the Study Results at an Agricultural University. *Tréma*. 2023. № 60. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15314>.

8. Nagayev V., T. Gerliand, V. Kyrepin, G. Nagayeva, N. Sosnytska and K. Yablunovska, "Pedagogical Technology of Management of Students' Educational and Creative Activities in the Process of Professional Training of Engineers," *2021 IEEE International Conference on Modern Electrical and Energy Systems (MEES)*, 2021, pp. 1-4, doi: 10.1109/MEES52427.2021.9598806. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/14040>

Меліхов Євгеній Валентинович,

Викладач кафедри інформаційної економіки,

підприємництва та фінансів

Запорізький національний університет

м. Запоріжжя, Україна

ORCID <https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0002-9856-9291>

Лукаш Вероніка Сергіївна,

студентка 1 курсу

ВСП «Економіко-правничий фаховий коледж»

Запорізького національного університету

м. Запоріжжя, Україна

ВАЖЛИВІСТЬ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНІСТЬ СЕРЕД МОЛОДІ

Сьогодні, економіка кожного дня змінюється і цифрові технології надзвичайно стрімко розумнішають, фінансова грамотність молоді вже перестала бути простою додатковою навичкою, а стає основою безпеки в інтернеті і житті. Вона фактично стає одним з важливіших чинників нормального життя і виховання самостійності. Вона стає одним з важливих умов для нормального життя, самостійності та розвитку в суспільстві. Нині ми зустрічаємося з проблемою: людина яка добре розбирається у фінансах, становищі на ринку, плануванні власних доходів і витрат, значно захищена від ситуацій де вирішують знання або практика. Підлітки у сьогоденні живуть у світі, з величезною кількістю доступної інформації, але не вся ця інформація корисна чи правдива. Через це важко визначити, в яких випадках – правильне поводження грошей, а в яких надмірна жага «бути в тренді» і не відставати від друзів. Виходить так, що щоб підліток перестав бути жертвою маркетингу, дорослі повинні не просто казати що не треба робити, а й показувати на власному прикладі і особливо давати юнакам робити щось самим. Молодь (як і будь яка інша людина) не навчиться просто на теорії, тому що не буде розуміння